

Dil Reformu ve Kişi Algılaması

Doğan CÜCELOĞLU
Boğaziçi Üniversitesi
İstanbul

Dan I. SLOBIN
Kaliforniya Üniversitesi
Berkeley

ÖZET

Türk dil reformunun sonucu olarak Modern Türkçe geleneksel ve devrimci iki üslup arasında geniş bir dağılım gösterir. Kişinin bu dağılım çerçevesinde seçtiği üslup "sağ görüş yanlısı" ya da "sol görüş yanlısı" olarak algılanmasına yol açmaktadır. Üniversite öğrencileri içerikleri aynı, fakat üslup yönünden farklı, yani geleneksel ve devrimci dilde yazılmış metinlerin yazarlarını bu araştırma için geliştirilmiş tutum ölçekleri ve ayrıca Duygusal Anlam Ölçekleri üzerinde değerlendirmişlerdir. Öğrenciler metinlerin yazarlarına, kullanmış oldukları dile dayanarak farklı tutumlar ve duygusal anlamlar yüklemişlerdir. Bu yüklemelerde öğrencilerin siyasal tutumlarının etkisi vardır.

Türk toplumsal değişiminin en belirgin bir yönü de dilin sürekli bir değişim içinde oluşudur. Yazı yazan ya da konuşma yapan bir kişinin karşısına ilk çıkan sorunlardan biri duygu ve düşüncesini «Hangi kelimeyle?» ifade edeceğidir. «Hangi kelimeyle?» derken, anlamca birbirinden farklı nüansları bulunan sözcükleri değil, aynı anlamsal içeriği ifade ettiği kabul edilen iki kelimeden birini seçme sürecinden söz etmekteyiz. Yukardaki cümleyi yazarken hem kelime hem de sözcük kelimesini kullandığımız farkına vardık. Ve hemen eleştiriler (tenkit mi deseydik acaba?) uyandı beklentimizde... «Tutarsız bir dil kullanmışsınız! Ya hep öz Türkçe kullanın, ya da hep eski dil. Bir ondan bir öbüründen kullanmanız doğru değil!» Ve böylece başlar yazarın sıkıntısı. Acaba anı mı diyeyim, yoksa hatıra mı? Hürriyet'i mi yoksa özgürlüğü'mü seçeyim? Türk üniversitelerinde birçok Doktora ya da Doçentlik tezlerinin, bu tezlerin yazımında kullanılan dil yüzünden döndürüldüğünü birinci yazar bilmektedir; yani, eğer aday yeni dil kullanmışsa ve jürideki çoğunluk eski dil yanlıysa, ya da tam karşıt bir durum varsa, tez, içeriğine bakılmadan reddedilebilmektedir. Ders veren öğretim elemanlarının da benzer sıkıntılar içinde olduğunu birçok kereler gözlemiştir; «sağcı» ya da «solcu» damgasını yememek için öğre-

tim elemanlarının ders verirken kullandıkları kelime seçimine, öğrettikleri konu istatistik ya da biyoloji gibi toplumsal içeriği bulunmasa da, büyük çaba harcadıklarını kendilerinden işittik.

Yukarda ifade ettiğimiz tür gözlemlerden hareket ederek, Türk dil reformunun kişi algılamasıyla ilgisini daha açık ve kesin bir biçimde ortaya çıkarıp tanımlamak, bu araştırmanın amacını oluşturmuştur. Türk dilinin tarihi ve Türk dil reformu ile ilgili çok sayıda yayın bulunduğundan (Berkes, 1964; Gallagher, 1971; Hacıeminoğlu, 1972; Hazai, 1970; Karamanhoğlu, 1972; Tekin, 1973; Timurtaş, 1971) konuya ilgili ayrıntılara girmeyeceğiz.

YÖNTEM

Araştırmanın Genel Yapısı

Deneklere, içeriği aynı, sadece kullandığı bazı geleneksel ve devrimci kelimelerde farklılık gösteren yazılı metinler vererek, yazarlara yüklemeler yaptırılması bu araştırmanın esas yaklaşım tarzını oluşturmaktadır. Geleneksel Türkçe (GT) deyimini «Osmanlıca», «eski dil» deyimlerine ve Devrimci Türkçe (DT) deyimini «yeni dil», «öz Türkçe» deyimlerine tercih edilmiştir. GT ve DT arasındaki kullanım farkı yazı dilinde çok daha belirgin olduğundan, banda kayıtlı konuşmalar yerine araştırmada, yazılı metinler kullanılmıştır.

Bu araştırma bir anlamda Wallace Lambert'in McGill Üniversitesi'nde 1950'lerde başlattığı Fransız Kanadası'nda Fransız ve İngilizce'ye yapılan tepkilerin sosyal psikolojik incelenmesi (Lambert et al., 1960) ve kullandığı dile, lehçeye, şiveye ve sesinin kalitesine göre kişilik özellikleri yüklemeye araştırmalarının (bk. Anisfeld, 1974) bir devamı olarak düşünülebilir. Lambert'in araştırma tekniği aynı kişinin iki farklı dil kullandığı zaman farklı yüklemeler aldığını ortaya çıkarmıştır. «Matched guise technique» adı verilen bu yöntemle farklı diller (Lambert et al. 1960, 1966; El-Dash and Tucker, 1973; Tucker, 1968) farklı dialektler (Lambert et al., 1965) ve farklı şive-

ler (Anisfeld et al., 1962) üzerinde çalışılmış ve bu tekniğin, dilin değişik yönlerinin kişilerin algılanmasındaki etkisini ortaya koyabileceği kanıtlanmıştır.

Bu çalışmada, şimdiki Türk toplumsal yaşamı çerçevesinde, kişinin kullandığı dilin türünün, yani GT ya da DT olmasının, kendisine yol açtığı varsayımından hareket edilmiştir. Lambert ve arkadaşlarının iki farklı dili karşılaştıran çalışmalarında olduğu gibi, bizim toplumumuzda da yazılı dilde farklı kelime seçiminin toplumsal stereotipler algılanmasına yol açacağı beklenmiştir.

MATERYAL

Aynı anlamda GT ve DT türü kelimeler kullanmanın, bu kelimeleri kullanan kişinin algılanmasını nasıl etkilediğini incelemek için aşağıda anlatılan biçimde metinler ve ölçekler geliştirilmiştir.

GT ve DT metinleri

Kitaplar, dergiler ve gazetelerden değişik konularda 27 kısa paragraf seçilmiş, her paragrafın karşıt üslupta eşdeğeri, içeriğe ve yazış tarzına dokunmadan, GT ve DT türü kelimeler kullanılarak, birinci yazar tarafından oluşturulmuştur. Hacettepe Üniversitesi Lisans öğrencisi olan yirmi denek, «Anlaşılabilirlik kolaylığı» ve «Çevresindeki kimseler tarafından doğal olarak kullanılabilirlik olasılığı» yönünden bu metinleri değerlendirmişlerdir. Değerlendirme on basamaklı bir ölçek üzerinde yapılmış, on puan, oluşturulan GT ve DT metnin kolayca anlaşılabilirliği; bu tür kelimeleri denegin çevresinde işittiği; kullanılan kelimelerin kendisine ne çok yabancı gelmediği anlamına gelmiştir. En yüksek puan alan beş çift paragraf gözden geçirilmiş ve bunların arasında konu bakımından toplumsal ve siyasal içeriği en az olan üç çift paragraf seçilmiştir. Okuyucu ya bir fikir vermek için birinci paragraf çiftinde yer alan GT ve DT kelimelerini aşağıya diziyorum: Elvise - giysi, mevcut - var, hatıra - anı, alaka - ilgi, hayat - yaşam, hatırlatmak - anımsatmak, saadet - mutluluk, mektep okul, manidar - anlamlı, rağmen - karşın, imkânsız - olanaksız, şuur - bilinç, tedai - çağrışım. Paragraflar kelime ve cümle sayısı bakımından dengelenmişlerdir.

Tutum ölçekleri

Altı aşamalı bir yöntem izlenerek eğitim, bilim ve teknoloji, siyaset, kadın - erkek ilişkileri, ekonomi, işçi sorunları ve ahlak konularında tutum ölçekleri geliştirilmiştir. İzlenen yöntemin basamaklarını şöyle özetleyebiliriz: 1) kişiler hakkında kanaat belirttiğimiz tutum alanlarının saptanması, 2) bu alanların sınıflandırılması, 3) en belirgin ve en belirgin olmayan

rının seçilmesi (bu aşama sonucu yukarıda verilen tutum alanları ortaya çıkmıştır), 4) seçilen tutum alanlarına uygun ölçek ifadelerinin elde edilmesi, 5) ölçek ifadelerinin ayıklanması, tutum alanlarını en iyi temsil eden ifadelerin saptanması, 6) siyasal kutuplaşmayı ortaya çıkartan en duyarlı ölçek ifadelerinin saptanması. Her adım için geniş sayıda öğrenici ve öğretim elemanlarından yararlanılmıştır.

Ölçekler dokuz basamaklıdır ve ölçek basamakları A ve B kutuplarının arasında yer almaktadır. Daha önce yapılmış bir araştırma sonucu ölçek basamaklarının değerleri saptanmıştır (Cüceloğlu, 1974). Ortada sıfır noktası olan dokuz basamaklı ölçek şu görünümündedir:

	7.0	4.5	2.5	1.0	0.0	
A :						
	pekçok	çok	oldukça	biraz	hiç	
	-1.0	-2.5	-4.5	-7.0		B
	biraz	oldukça	çok	pekçok		

Ölçeğin A ucu değişime yönelik, modernizasyon sürecini tanımlayan, B ucu ise geleneksel tutumları belirtmiştir. Tablo 1'de yedi tutum alanındaki her üç ölçekten biri örnek olarak verilmiştir.

Duygusal Anlam Ölçekleri

Türk dil kültür grubu için saptanmış Duygusal Anlam Ölçekleri, (Cüceloğlu, 1972) deneklerin GT ve DT yazarlarına karşı duydukları duygusal anlamın tonunu ve şiddetini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.

İŞLEM

Denekler 328 erkek ve 214 kız olmak üzere toplam 542 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Değişik üniversite ve yüksek okulların çeşitli bilim dallarında eğitim yapan öğrenciler denek olarak kullanılmıştır. Ölçekler üniversite öğrencilerinin geniş bir örneklemi elde edilmeye çalışılmıştır. Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ankara İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Bogaziçi Üniversitesinin fen bilimleri, sosyal bilimler, hukuk, tıp, mühendislik, iş yönetimi, hukuk ve eğitim gibi değişik alanlarında eğitim gören öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Deneklerden cinsiyetleri ve yaşları dışında kimlikleriyle ilgili bilgileri istenmemiştir. Deneklerin yaş dağılımı onsekizle yirmibeş arasında değişmektedir. Araştırmada deneklerin siyasal tercihlerini belirlemek istediğimizden, siyasal görüşleri belirlenmiş bir dizi gazete ismini ve ayrıca Türk siyasal yaşamında ağırlığı olan belirgin siyasal

partilerin isimlerini deneklerin tercih sırasına koymaları istenmiştir.

Uygulama

Deneklerden her biri randomize edilmiş üç çift paragraftan bir çiftini değerlendirmiştir. Deneklerin yarısı metinleri GT-DT sırasında, diğer yarısı da DT-GT sırasında almışlardır. Verilen sırada okuduktan sonra denekler bu metinlerin yazarlarını ölçekler üzerinde değerlendirmişlerdir. Önce ölçeklerin randomize bir sırası oluşturulmuş (Sıra 1), daha sonra bu sıra ikiye bölünüp, ikinci yarı öne alınarak, Sıra 1'de ortaya düşen ölçeklerin sıra başında gelmesi sağlanmıştır (Sıra 2). Sıra 1 ve Sıra 2 dizileri eşit sayıda kullanılmıştır. Bütün denekler önce tutum ölçekleri, daha sonra randomize edilerek sıraları saptanmış Duygusal Anlam Ölçekleri üzerinde yazarları değerlendirmişlerdir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

GT ve DT yazarlarına yüklenen tutumlar

Üç yönlü varyans analizi (üç faktörlü desen, eşit olmayan örneklem gurupları; Keppell, 1973) yöntemiyle veriler çözümlenmiş ve bu çözümlemede cinsiyet, siyasal parti tercihi ve tutum alanları ana değişkenler olarak kullanılmıştır. Siyasal tercihlerdeki oransızlıktan dolayı dört siyasal tercih tanımlanmıştır: 1) sol uç, 2) sol (sosyal demokratlar), 3) sağ (ılımlı liberal tutum), 4) sağ uç. Siyasal eğilimin ana etkisi [F (3,462) = 7.76, p < .001]; tutum alanının ana etkisi [F (6,2772) = 20.95, p < .001]; ve siyasal eğilimle, tutum alanı arasındaki etkileşim [F (18,2772) = 2.16, p < .003] manidar bulunmuştur. Cinsiyet ne kendi başına ne de diğer ana değişkenlerle etkileşim içinde manidar gözükmemiştir. Bu sonuçlara dayanarak diyebiliriz ki, cinsiyet söz konusu olmadan, üniversite öğrencileri GT ve DT türünden kelime kullanan yazarlara belirli tutumlar yüklemişler ve bu yüklemeleri yaparken kendi siyasal tutumlarının etkisi altında kalmışlardır. Araştırmanın temel varsayımı böylece desteklenmiş olmaktadır.

Her iki yazarı aynı ölçek üzerinde değerlendirme yöntemi iki yazar arasında ne kadar kutuplaşma olduğunu görmemize olanak sağladığından 'Kutuplaşma Puanları' ortalamalarını hesapladık. Bir ölçek üzerinde GT ve DT yazarları arasındaki açıklığa 'Kutuplaşma Puanı' adını vererek, deneklerin tümünün belirli bir tutum alanındaki ölçekler üzerinde GT ve DT yazarlarını ortalama birbirinden ne kadar uzakta, yani 'kutuplaşmış' gördüklerini hesapladık. Tablo 2 ortalama kutuplaşma puanlarını vermektedir. Bu tablodaki puanlar devrimci dil (DT) kullanan yazarın, geleneksel dil (GT) kullanan yazardan ne kadar uzakta bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 2'ye baktığımızda görmekteyiz ki, aşırı sol görüşü benimseyen denekler iki yazarı birbirinden en uzağa koymuşlar, ılımlı sol görüştekiler, ılımlı sağ görüştekiler ve aşırı sağ görüştekiler ise, sütun ortalamalarından da anlaşılabilir gibi, azalan derecelerde bir kutuplaşma göstermişlerdir. Tablodaki en son sütun sol ve sağ görüş arasındaki algılama farkını puan olarak vermektedir. Küçük puan, hem sağ hem de sol görüşü benimseyen kişilerin, her iki yazarı da benzer biçimde algıladıklarına işaret eder; büyük puan ise, sol görüştekilerin, kullanılan dil seçimine sağcılardan daha çok anlam yüklediklerini ifade eder. Tablodan anlaşılacağı üzere, kullanılan dilin kişinin siyasal görüşünü belirteceği konusunda hem sağ hem de sol görüşü benimseyenler hem fikirdirler; çünkü, en düşük fark puanı .84 olarak siyasal tutum alanında kendini göstermektedir. Öte yandan, sol görüştekiler, kişinin kullandığı dilin o kişinin ahlak konusundaki görüşünü ifade edeceğinden çok emin oldukları halde, sağ görüştekiler pek emin bulunmamaktadırlar; ahlak konusunda sol ortalaması 4.57, sağ ortalaması ise 2.83'dür ve fark 3.01 olmaktadır.

GT ve DT yazarlarının duygusal anlamları

Kullanılan kelimenin yedi değişik tutum alanında kişinin algılanmasını nasıl etkilediğini tartıştıktan sonra, şimdi «Acaba geleneksel Türkçe (GT) ve devrimci Türkçe (DT) kelime kullananlara, kişilerin duygusal tepkileri nasıl olacaktır?» sorusuna dönebiliriz. Duygusal Anlam Ölçeklerinin ne olduğu ve nasıl elde edildiği daha önce başka bir yerde tartışıldığı için (Cüceloğlu, 1972) burada ölçeklerin tanımını ayrıca ele almayacağız. Duygusal anlamı şu üç boyut içinde tanımlamaktayız: Değerlendirme, Güç ve Faaliyet. Birinci boyutu güzel - çirkin, ikinci boyutu kuvvetli - zayıf ve üçüncü boyutu faal - durgun ölçekleriyle örneklendirebiliriz. Deneklerin siyasal tutumlarına göre GT ve DT'ye verdikleri duygusal anlam yüklemelerini Tablo 3'te görmekteyiz. Sol görüştekiler GT yazarını olumsuz, DT yazarını olumlu duygularla değerlendirmişlerdir. Güç boyutu, bu görüştekiler için pek anlamlı gözükmemektedir. Aşırı sağ görüşü benimseyenlerse tam karşıt bir değerlendirme yaparak GT'yi olumlu, DT'yi ise olumsuz yönde değerlendirmişlerdir. Ortada kalan ılımlı sağ görüştekiler ise sol görüştekilere benzer biçimde değerlendirmişlerdir. Sol görüştekiler ve ılımlı sağ için güç boyutu en düşük kutuplaşmayı yaptığı halde, sağ uç görüştekiler için bu boyut en anlamlı, belirgin, ayırt edici bir özellik göstermektedir.

Sosyal değişimin iki temel boyutu sağ ve sol görüş arasındaki farklılık ve benzerlikte kendini göstermektedir. İdeolojik boyut siya-

sal ve ekonomik alanlardaki faaliyetleri kapsamakta ve sol görüşle ilımlı sağ görüş arasındaki ayrıcalığı belirlemektedir. Ama eğitim, kadın - erkek ilişkileri, kısaca modernizasyon boyutunda ilımlı sağla sol görüş arasında bir düşünce ve tutum benzerliği bulunmakta ve bu benzerlikte eski ve yeni dili kullanan yazarların 'duygusal anlam'ındaki benzerlikte kendini göstermektedir. Diğer yandan aşırı sağ, her iki boyutta da soldan farklı görüşe sahiptir ve bu, yazarları duygusal yönden değerlendirmede ortaya çıkmaktadır.

Duygusal yönden GT ve DT yazarları acaba ne kadar birbirlerinde uzakta bulunmaktadırlar? Tablo 4 duygusal kutuplaşma puanlarını vermektedir. Yüksek puan yazarlardan birinin çok olumlu, diğerinin ise son derecede olumsuz karşılandığını, yani birbirlerine kutup teşkil ettiklerini gösterir. Düşük puan ise her iki yazara karşı takınılan duygusal tavır arasında pek fark bulunmadığına işaret eder. En alt sıradaki sütun ortalamalarından da anlaşılabilir gibi, duygusal yönden en şiddetli kutuplaşmayı aşırı sol yapmaktadır, ondan sonra ilımlı sol, daha sonra aşırı sağ ve en az kutuplaşmayı yapan ilımlı sağ gelmektedir. Bunun günlük yaşamdaki anlamı şudur: Üniversitede ders veren bir öğretim üyesi biyoloji veya matematik gibi içeriği siyasal ve toplumsal konulardan uzak olan bir derste, geleneksel ya da devrimci Türkçe kelimeler kullanmaya başlayınca, hemen o anda sınıfta iki şey aynı anda olacaktır. (1) Toplum yaşamını ilgilendiren önemli konularda öğretim üyesine tutumlar yükleyecekler; (2) Yükledikleri tutumlara sahip olduğunu düşündükleri bu öğretim üyesine, kendi siyasal tutumlarına uygun biçimde duygusal bir tavır takınacaklardır. Bir başka ifadeyle, öğretim üyesi ilk dersinin kısa bir süresi içinde, siyasetten hiç bahsetmediği halde, bir kısım öğrenciler tarafından «sağcı» ya da «sölcü» olduğu için sevilcek, yakınlık duyulacak, diğer bir kısım öğrenciler tarafından ise, aynı nedenlerle kızılacak ve uzakta durulması gereken bir kimse olarak algılanacaktır.

Elde edilen bulguları dil konusunda sık sık sözü edilen iki temel görüş çerçevesinde değerlendirebiliriz. Bu görüşlerden biri, 'eski' ve 'yeni' kelimelerin aynı anlama geldiğidir. Bu araştırma göstermektedir ki, duygusal anlam bakımından GT ve DT kelimeleri arasında farklılık vardır ve bu farklılık algılayanın (dinleyen ya da okuyanın) siyasal görüşüne ve bu görüşün derecesine göre değişmektedir; yani giysi diyen kişi elbise'den öte birşeyler de söylemektedir.

Dil konusunda sık sık ileri sürülen bir diğer görüş de dil devriminin ulusal birliğe kat

kıda bulunduğuudur. Dil reformunun amacı ulusal birlik yönünde olmasına rağmen, bugünkü Türkçe, kişileri gerek tutum gerek duygu yönünden birbirinden ayırma aracı olabilmektedir. Dil, parlamentoda yapılan siyasal konuşmalar gibi en formel, yapılaşmış ilişkilerden, birbirlerine ilgi duyan iki gencin ilk defa karşılaşmadaki konuşmaları gibi duygusal ilişkilere kadar kişiler arası iletişimde vazgeçilmez bir araç olduğundan, dilin bu ayırıcı özelliğinin çok derinlere inen sosyal - psikolojik bir 'seçicilik' oluşturduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'nin toplumsal değişmesinin yapısı ve içeriği değiştiğince, dil konusunun ne gibi işlevler yükleneyeceği ya da şimdiki işlevlerini bırakıp bırakmayacağı ilginç bir çalışma alanı olarak kendini göstermektedir.

KAYNAKLAR :

ANISFELD, M. (1974) «Social perception of speech.» in T. A. Sebeok (ed.) Currents Trends in Linguistics, Volume 12, The Hague : Mouton.

ANISFELD, M., N. BOGO and W. E. LAMBERT (1962) «Evaluational reactions to accented English speech.» Journal of Abnormal and Social Psychology 65 : 223 - 231.

BERKES, N. (1964) The Development of Secularism in Turkey. Montreal: McGill University Press.

CÜCELOĞLU, D. (1972) «Duygusal anlam sistemi üzerinde kültürler arası bir çalışma. Ölçme tekniği ve ölçeklerin geliştirilmesi.» Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi 4 : 98 - 113.

CÜCELOĞLU, D. (1974) «Duygusal anlam ölçeklerinde ölçek basamaklarının eşitliği sorunu.» Tecrübi Psikoloji Çalışmaları 11 : 78 - 87.

EL-DASH, L., G. R. TUCKER (1973) «Subjective reactions to various speech styles.» Unpublished paper.

GALLAGHER, C. F. (1971) «Language reform and social modernization in Turkey.» pp. 159 - 179 in J. Rubin and B. Jernudd (eds.) Can Language be Planned? Honolulu : University Press of Hawaii.

HACIEMİNOĞLU, N. (1972) Türkçe'nin Karanlık Günleri. İstanbul : İrfan Yayınevi.

HAZAL, G. (1970) «Linguistics and language issues in Turkey.» pp. 746 - 758 in T. A. Sebeok (Ed.) Current Trends in Linguistics, Volume 6. The Hague : Mouton.

KARAMANLIOĞLU, A. (1972) Türk Dili : Nereden Geliyor, Nereye Gidiyor? İstanbul : Hareket Yayınları.

KEPPEL, K.H. (1973) Design and Analysis : A Researcher's Handbook. Englewood Cliffs, N. J. : Prentice - Hall.

LAMBERT, W. E., M. ANISFELD and G. YENİ - KOMSHIAN (1965) «Evaluational reactions of Jewish and Arab adolescents to dialect and language variations.» Journal of Personality and Social Psychology 2 : 84 - 90.

LAMBERT, W. E., H. FRANKEL and G. R. TUCKER (1966) «Judging personality through

speech : A French - Canadian Example.» Journal of Communication 16 : 305 - 321.

TEKİN, T. (1973) «Atatürk ve dil reformu.» Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi 5 : 105 - 118.

TİMURTAŞ, F. K. (1971 - 76) «Uydurma kelimeler sözlüğü.» Kubbealtı Akademi Mecmuası.

TUCKER, G. R. (1968) «Judging personality from language usage : A Flippino example.» Philippino Sociological Review 16 : 30 - 39.

TABLO 1

Alanlarına göre tutum ölçeği örnekleri

EĞİTİM

A : Eğitimde en önemli şeyin çocuğa fikirlerini serbestçe ifade etmeyi öğretmek olduğunu düşünür.

B : Eğitimde en önemli şeyin çocuğa otoriteye itaat etmeyi öğretmek olduğunu düşünür.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

A : Geleneklerin bilimsel ve teknolojik gelişmeyi engellediğini düşünür.

B : Geleneklerin bilimsel ve teknolojik gelişmeyi engellemediğini düşünür.

SİYASET

A : Türkiye'nin gelecekte sosyalist bir düzenle yönetilmesini ister.

B : Türkiye'nin gelecekte sosyalist bir düzenle yönetilmesini istemez.

KADIN - ERKEK İLİŞKİLERİ

A : Kadın ve erkeğin birbirine eşit olduğuna inanır.

B : Kadın ve erkeğin birbirine eşit olduğuna inanmaz.

EKONOMİ

A : Grevlere taraftardır.

B : Grevlere taraftar değildir.

İŞÇİ SORUNLARI

A : İşçilerin toplumda daha etkili bir yeri olmasına taraftardır.

B : İşçilerin toplumda daha etkili bir yeri olmasına taraftar değildir.

AHLÂK

A : Ahlâk yargılarında modern bir kimsenin düşünüşünü yansıtır

B : Ahlâk yargılarında geleneksel bir kimsenin düşünüşünü yansıtır.

TABLO 2

Siyasal tercih ve tutum alanlarına göre ortalama değerler üzerinden kutuplaşma puanları

Tutum Alanı	Sol		Ortalama		Sağ		Osl-Osğ
	Aşırı Sol	Sol	(Osı)	Sağ	Aşırı Sağ	Ortalama (Osğ)	
Eğitim	5.54	5.59	5.57	3.69	2.82	3.26	2.31
Bilim	4.76	3.17	3.97	1.01	3.20	2.11	1.86
Siyaset	5.99	5.29	5.59	5.54	3.96	4.75	.84
Kadın - Erkek	6.48	6.07	6.28	4.83	3.75	4.29	1.99
Ekonomi	6.17	5.15	5.66	5.11	2.75	3.93	1.73
İşçi	7.71	5.12	6.37	3.89	3.00	3.45	2.92
Ahlâk	7.11	4.57	5.84	3.06	2.60	2.83	3.01
SÜTUN ORTALAMALARI	6.24	4.99	5.61	3.88	3.15	3.52	

a. Kutuplaşma puanı, tutum ölçeği üzerindeki sıfır noktasından artı ve eksi yöndeki puanlar toplanarak elde edilir.

TABLO 3

Değerlendirenlerin siyasal tercihlerine göre GT ve DT yazarlarının
Duygusal Anlam Ölçekleri üzerindeki puanları

Duygusal Boyut	Aşırı Sol	Sol	Sol Ortalama	Sağ	Aşırı Sağ	Sağ Ortalama
DEĞERLENDİRME	DT 3.75	3.32	3.54	1.51	-0.68	.42
	GT -3.47	-2.00	-2.74	-.21	1.64	.72
	DT 1.84	1.34	1.59	.67	-1.29	-.31
GÜÇ	GT -1.23	-.33	-.78	.61	1.71	1.16
	DT 3.24	3.18	3.21	2.06	-.28	.89
FAALİYET	GT -3.29	-2.38	-2.84	-1.17	1.20	.02

TABLO 4

Siyasal tercih ve duygusal anlam boyutlarına göre ortalama değerler
üzerinden kutuplaşma puanları

Duygusal Boyut	Aşırı Sol	Sol	Sol Ortalama	Sağ	Aşırı Sağ	Sağ Ortalama
DEĞERLENDİRME	7.22	5.32	6.27	1.72	2.32	2.02
GÜÇ	3.07	1.67	2.37	.08	3.00	1.53
FAALİYET	6.53	5.58	6.05	3.23	1.48	2.36
Sütun Ortalaması	5.61	4.18	4.90	1.67	2.27	1.97